“Toen ik ging praten als Van der Gijp wist ik: ik zit goed”

Interview met bestsellerauteur Michel van Egmond

Met zijn boeken over de voetbalwereld bereikt Michel van Egmond honderdduizenden lezers – ook notoire niet-lezers. Hoe doet hij dat? Een gesprek over humor, contrasten en de sporttas van Wim Kieft.

KEES VAN DER ZWAN

Foto’s: Bart Versteeg

“Twee jaar geleden, toen ik terugkwam van vakantie, werd ik op het vliegveld aangeklampt door een man die op licht verwijtende toon zei: ‘Hé, jij bent toch die schrijver? Deze zomer had je geen boek! Ik lees maar één boek per jaar, in de vakantie: dat van jou. Nu moest ik het boek van mijn vrouw lezen, iets van Donna Tartt.’” Michel van Egmond vertelt het voorval glimlachend in een café in het centrum van zijn woonplaats Rotterdam. “Hij had gelijk: de verschijning van mijn tweede boek over René van der Gijp was vertraagd; het zou pas dat najaar uitkomen.”

Van Egmond is een enorm succesvolle schrijver. Hij won de afgelopen jaren maar liefst drie keer de NS Publieksprijs, voor zijn boeken over de oud-voetballers en voetbalanalytici René van der Gijp en Wim Kieft. Bij elkaar werden er van zijn werk ruim 900.000 exemplaren verkocht.

KLIK

Er waren meer reacties zoals die op het vliegveld. “Honderden mensen, zowel mannen als vrouwen, lieten me weten dat ik de eerste was van wie ze ooit een boek had-

Michel van Egmond

Michel van Egmond (Voorburg, 1968) begon in 1986 als sportverslaggever van de *Zoetermeersche Courant*. Daarna schreef hij voor onder meer *Hard Gras*, *Voetbal International* en *AD*, was hij (eind)redacteur van de tv-programma's *Holland Sport* en *Voetbal International* (later *Voetbal Inside* geheten), en hoofdredacteur van *Feyenoord media*.

In 1999 verscheen zijn eerste boek: *Nooit meer juichen*, over sporthelden die hun belofte nooit hebben kunnen inlossen. Vervolgens publiceerde hij onder meer *Gijp* (2012), *Het pak van Louis van Gaal* (2013), *Kieft* (2014), *Topshow* (2015), *De wereld volgens Gijp* (2016) en *Deal* (2017, over spelersmakelaar Rob Jansen). In totaal werden er van zijn boeken meer dan 900.000 exemplaren verkocht. Van Egmond won drie keer de NS Publieksprijs, voor zijn boeken over Van der Gijp en Kieft.

den uitgelezen. Sommigen houden me ook op de hoogte van hun verdere leeservaringen. Dan krijg ik foto's toegestuurd van hun kast, waar steeds meer boeken in komen te staan, zoals dat over voetballer Zlatan Ibrahimović. Uitgever Mai Spijkers heeft eens gezegd dat ik de markt van de niet-lezer bedien."

Had je die niet-lezers ook voor ogen toen je aan je eerste boek over René van der Gijp begon?

"Welnee. Ik heb daar geen seconde bij stilgestaan. Het zou ook van arrogantie getuigen als ik vooraf had gedacht te weten hoe ik die groep moest bereiken. Het ging mij er alleen om een zo goed mogelijk boek te schrijven. Ik had begrepen dat Van der Gijp, die op tv altijd enorm uitbundig en grappig is, een depressieve kant had, en dat triggerde me. Daar wilde ik een beeld van geven. Ik was freelance journalist, kende Van der Gijp niet, maar besloot toch een verhaal over hem te maken. Toen hij ergens een lezing moest geven, ben ik een dagje met hem meegelopen, en het klikte meteen tussen ons. We hebben die dag enorm gelachen. Later, toen ik eenmaal bij *Voetbal International* werkte en besloten had een boek over hem te schrijven, heb ik hem maandenlang gevolgd, in een periode waarin hij geveld werd door een burn-out. In totaal had ik achthonderd uur gesprek met hem op de band, en daar moest ik een vorm voor vinden."

NEW JOURNALISM

Had je een voorbeeld?

"Niet direct. Ik ben wel een groot bewonderaar van Amerikaanse schrijvers als Joseph Mitchell en Gay Talese. De eerste is een voorloper en de tweede een vertegenwoordiger van de 'new journalism'. Zij beschreven mensen en gebeurtenissen op een wat ongebruikelijke manier, bijvoorbeeld door in te zoomen op een detail, dat dan uiteindelijk veel meer dan een detail bleek te zijn. Talese had het over 'the fine art of hanging out', en zo ga ik ook graag te werk: ergens meelopen, rondhangen en zo precies mogelijk beschrijven wat me opvalt. Ik deed dat trouwens onbedoeld ook al voordat ik van deze schrijvers had gehoord. Toen ik als achttienjarige bij de *Zoetermeersche Courant* werkte, moest ik naar korfbal- en waterpolowedstrijden zonder dat ik zelfs maar de spelregels kende. Ik keek dan wel uit om met zo'n trainer te ▶

gaan praten, want die had vast al na één minuut door dat ik er niks van wist. Dan schreef ik maar dat die man een kunstheup had en zich heel raar langs het zwembad bewoog. Die aanpak was toen dus wel uit nood geboren, maar dat rondlopen en observeren past ook goed bij mijn karakter."

"De geweldige en misschien wat onderschatte boeken van Bart Chabot over Herman Brood zijn ook op die manier opgezet. Ik bewonder dat werk, omdat er veel actie in zit en je erom kunt lachen, en misschien ben ik er onbewust wel door beïnvloed. Later, toen ik *The Dutch Windmill* van Jules Deelder herlas, een heel goed boek over de bokser Bep van Klaveren, kwam ik erachter dat ik daardoor erg beïnvloed ben bij het schrijven van *Gijp*."

Hoe ging je te werk bij het schrijven?

"Het was een proces dat zich bij mijn latere boeken telkens bleek te herhalen. Eerst borrelt er een groot enthousiasme op, daarna begin ik langzamerhand allemaal moeilijkheden te zien, en vervolgens probeer ik houvast te vinden door allerlei literaire constructies te bedenken.

> "Ik streef naar boeken die niet feitelijk zijn, maar waarheidsgetrouw."

Als het me allemaal boven het hoofd begint te groeien, ga ik uiteindelijk maar zo goed mogelijk beschrijven wat ik heb gezien en gehoord. Daarbij moet ik kiezen, schikken en herschikken. En een afwisseling zien te vinden van beschrijvingen, citaten en vraag-en-antwoord-interviewtjes. Dat is heel arbeidsintensief. Ik weet dat er altijd maar één manier is om wat ik wil zeggen goed weer te geven, en ik zoek net zo lang totdat ik die gevonden heb. Hoe dat allemaal in z'n werk gaat, weet ik niet precies. Ik doe het op gevoel."

Maar er zullen wel dingen zijn waarop je let?

"Jawel. Ik zorg bijvoorbeeld voor contrasten; die zijn heel belangrijk. Na iets zwaars moet iets lichts komen, na iets langs iets korts, en na iets over voetbal iets over het privéleven van de hoofdpersoon. Een boek ontstaat bij mij ook altijd uit een contrast. Bij Van der Gijp was dat de lolbroek die lijdt aan depressies, bij spelersmakelaar Rob Jansen de internationale zakenman die geen computer heeft, en bij Kieft de succesvoetballer, volksheld en ideale schoonzoon die twintig jaar lang verslaafd was aan cocaïne."

RONALDOOTJE

"Er moet ook voldoende humor zijn. Als het over mijn werk gaat, hoor je daar zelden iets over, maar ik let er heel goed op dat wat ik schrijf ook grappig is. *Gijp* kwam voort uit de enorme lol die Van der Gijp en ik met elkaar hadden. Ik wilde dat beslist ook in het boek laten doorklinken."

Hoe doe je dat? Door letterlijk te citeren?

"Daar moet je enorm mee oppassen. Als je letterlijk opschrijft wat iemand zegt, krijg je vaak iets totaal onleesbaars en onrealistisch. Joseph Mitchell zei over zijn boeken dat die niet feitelijk zijn maar waarheidsgetrouw. Dat is ook waar ik naar streef. Voor mij betekende het dat ik die citaten moest stileren. Dat zit 'm bijvoorbeeld in het nagaan wat iemands stopwoordjes zijn (bij Van der Gijp vooral verkleinvormen als 'Hansie', 'het saunaatje', 'Marcootje' en 'Ronaldootje', en uitroepen als 'Lekker man!'), en die dan precies goed doseren. Belangrijk is ook om te luisteren naar hoe het klinkt wat iemand zegt – naar de muzikaliteit ervan. Toen ik op een bepaald moment merkte dat ik de manier van praten van Van der Gijp overnam, wist ik dat ik op de goede weg was."

Michel van Egmond: "Ik let er heel goed op dat wat ik schrijf ook grappig is."

"Mensen zeggen soms dat ze tijdens het lezen mijn hoofdpersonen als het ware horen praten. Dat beschouw ik als een groot compliment."

Lees je wat je hebt geschreven ook nog eerst hardop?

"Vroeger toen ik bij *Voetbal International* werkte, lazen schrijver Marcel van Roosmalen en ik elkaar 's nachts onze stukken via de telefoon voor. Dat deden we omdat we vrienden zijn en geïnteresseerd zijn in elkaars werk, maar vooral ook omdat het een heel goeie manier is om haperingen op het spoor te komen. Tegenwoordig komt het daar wat minder van, al was het maar omdat we er wallen als vuilniszakken van onder onze ogen kregen. Nu doe ik deze sessies met mijn zestienjarige dochter Guya; zij scrolt dan door haar Instagramfoto's terwijl papa kijkt of zijn tekst goed loopt. Zij vindt dat gezellig. Het doet haar misschien denken aan toen ze klein was en ik haar kinderverhalen voorlas in bed."

Je bent jazzliefhebber en jazzdrummer. Klinkt dat door in het ritme van je zinnen?

"Ik heb altijd jazz opstaan als ik werk – en ook als ik niet werk trouwens –, maar ik geloof niet dat je dat kunt merken aan wat ik schrijf. Ik heb dat in elk geval nooit ontdekt, niet in mijn eigen werk en niet in dat van anderen. Misschien zit ik er helemaal naast hoor, maar ik

schaar dat een beetje onder de claims dat je aan muziek kunt horen of die door een blanke of een zwarte is gemaakt. Ook daar geloof ik niet in. Als ik van klassieke muziek had gehouden, zou ik waarschijnlijk precies hetzelfde hebben geschreven."

KRUIMELTJES

In de geest van de new journalism ben je gespitst op het betekenisvolle detail. Over Van der Gijp merk je op dat hij aan tafel "de hele tijd kruimeltjes wegveegt die er helemaal niet liggen".

"Ja, zulke dingen zijn heel belangrijk. Dat over Van der Gijp en die kruimeltjes zegt eigenlijk alles over de man die hij is: ogenschijnlijk een losbol, maar in werkelijkheid een enorme controlfreak, met een lichte neiging tot obsessief gedrag. Voor het boek over Wim Kieft stuitte ik ook op zo'n detail waarvan ik zeker wist dat ik er iets mee moest doen. Kieft vertelde dat hij als jeugdspeler in de tram op weg naar de training zijn sporttas zó draaide dat de letters *Ajax* niet te zien waren. Uit verlegenheid. Dat is geen detail, dat is de jeugd van Kieft, gevangen in één beeld."

Heb je op schrijfgebied taboes?

"Het woord *ik* vermijd ik zo veel mogelijk, en ik zal niet mezelf gaan beschrijven. Verder ben ik allergisch voor clichés. En voor te veel woorden. Alles wat geen functie heeft, moet weg; het moet zo kaal mogelijk."

Met je manier van schrijven sta je in de traditie van het literaire voetbaltijdschrift *Hard Gras*, waarin je ook hebt gepubliceerd. Wordt er vanuit de 'gewone' literaire wereld weleens neerbuigend naar je gekeken vanwege je enorme populariteit en verkoopcijfers?

"Nee hoor. Ik krijg deze vraag vaker, maar ik heb nog nooit enig dedain gemerkt. Sterker nog, sommige literaire schrijvers die ik bewonder, vinden mijn boeken hartstikke leuk. Arnon Grunberg, wiens hele oeuvre ik in de kast heb staan, vond *Kieft* een van de beste boeken van het jaar. Dat was een ongelofelijke kick. Maar wat ik ook mooi vond was de reactie van een jongen, een beginnende lezer, die me schreef: 'Uw boek leest zo makkelijk. Ik ben er pas drie weken in bezig en ben nu al bijna op de helft.'"

'Een knotsgekke wedstrijd'

Michel van Egmond hoort beroepshalve veel voetbaljargon, maar probeert zich daar zo veel mogelijk voor af te sluiten. "Het zijn vaak enorme clichés." Eerder merkte hij in *Onze Taal* al eens op hoe besmettelijk uitdrukkingen van sportjournalisten zijn: "Vroeger las je alleen in slecht geschreven verslagen over 'een knotsgekke wedstrijd' of 'een zure nederlaag'. Tegenwoordig hoor je elk weekeinde de voetballers zelf zulke uitdrukkingen in de mond nemen."

Wat zijn hedendaagse stenen des aanstoots? "Dat verschilt, omdat ook het voetbaljargon een levende taal is. Tegenwoordig hoor ik trainers bijvoorbeeld zeggen dat ze 'met vier achterop spelen', wat geloof ik betekent dat er vier verdedigers in het veld staan. Een afgrijselijke term, die me eerder aan de wielerwereld doet denken, omdat het klinkt alsof je vier mensen meeneemt op je bagagedrager. Wat ik ook heel erg vind, is wanneer de stand van de eredivisie bij *Studio Sport* wordt behandeld en de presentator het heeft over 'de nummer laatst'. Dat is nóg erger dan niet uit te roeien clichés als *de hekkensluiter* en *de rodelantaarndrager*. En waar ik me ook heerlijk aan kan ergeren, zijn van die vaste zinsconstructies. 'Iedereen verwachtte dat Ajax zou winnen, maar niets was minder waar.' Of: 'De thuisblijvers kregen dit weekeinde ongelijk.' Of: 'Wie had gedacht dat deze wedstrijd voor PSV gemakkelijk was, kwam bedrogen uit.' Van die totaal uitgesleten clichés, waar zó veel desinteresse, taalarmoede en gebrek aan creativiteit uit spreekt dat ik me moet inhouden om niet tegen het beeldscherm te gaan schelden thuis."

Is er ook mooi voetbaljargon? "Eigenlijk niet, behalve dan als het wordt uitgesproken door commentator Evert ten Napel, omdat ik vind dat het bij hem hoort. Het is zijn handelsmerk geworden. Ik wil niet dat hij het heeft over Romario maar over 'die dekselse Braziliaan' die 'als een duveltje uit een doosje' opduikt in 'de zestien'. Maar die uitzondering geldt wat mij betreft alleen voor hem. De rest moet iets creatiever zijn, vind ik."